

IGOR DANİŞ
IDDYLA

MARENÇİN PT

IGOR DANIŠ

IDYLA

politicko-spoločenská satira

MARENČIN PT

Z verejných zdrojov podporil Fond na podporu umenia

u. fond
na podporu
umenia

© Igor Daniš, 2018

© Marenčin PT, spol s r. o., 2018

Jelenia 6, 811 05 Bratislava

marencin@marencin.sk www.marencin.sk

Cover © Marenčin Media, 2018

Design © Katarína Marenčinová, 2018

727. publikácia, 1. vydanie

ISBN 978-80-569-0006-2 (viaz.)

ISBN 978-80-569-0007-9 (ePDF)

ISBN 978-80-569-0008-6 (ePub)

Prijať či neprijať neznáme číslo

– Haló, povedal Miro neutrálne do telefónu. Nebude sa predsa ohlasovať menom. To by neurobil nikto z vás. Na displeji telefónu si, samozrejme, všimol číslo – a to bolo anonymné. Je nebezpečné povedať len tak niekomu do telefónu svoje meno. Môže ísť o reklamu, prieskum verejnej mienky, dotazníkovú anketu cez telefón a neviem čo ešte. Odkiaľ vlastne majú moje číslo, prebehla myšlienka Mirovou hlavou. Z internetu? Z internetových stránok jeho operátora? Zo sociálnych sietí? Dal moje telefónne číslo len tak do verejného priestoru niekto z mojich známych, kamarátov, priateľov alebo ako ich nazvať, lebo obratom sa z nich môžu stať nepriatelia šíriaci o mne nehorázne veci po sociálnych sieťach. Alebo som pri prezentácii na nejakej akcii, alebo pre nejakú spoločnosť musel nechať kontakt na seba, tá ho neskôr dala voľne na internet, alebo dobre predala pochybným spoločnostiam. Telefónne číslo je síce súkromné, ale kedykoľvek sa môže stať verejným – hlavne ak ide o reklamu a nábor kupujúcich tovaru. Nehovoriac o možnosti, že ak vaše číslo získa nejaký falošný podnikavec, môže vás začať vydieľať. A koniec koncov – anonymný hovor mohol byť omyl. Prečo potom zdvíhať slúchadlo? Najmúdrejšie proste v dnešnej dobe je neohlasovať sa a neodpovedať. A keď už podľahnete lacnej zvedavosti, ohlásite sa a zistíte podstatu veci, treba zachovať duchaprítomnosť a povedať, že ide o omyl, že šoférujete alebo že máte práve rokovanie.

Navyše toto telefónne vyzváňanie padlo hrôzostrašne do ticha, ktoré Mira obklopovalo. Zostal zarazený. Bol podvečer a on sedel doma, iba tak vo svojom kresle. Nemal čo robiť a voľne uvažoval nad rôznymi vecami, hlavne tými zbytočnými, ktoré nemôže ovplyvniť. Pred ním žiadne nové knihy, žiadne noviny alebo časopisy. Na internete si prečítal všetko, čo si naplánoval. Mal proste prázdnu hlavu. Ale aj to treba pre duševnú regeneráciu,

či nie? Najlepší čas na športovanie, napadlo mu. Nemal ale chuť ísť behať alebo bicyklovať. Len teda sedel a premietal o hlúpostiach a zbytočnostiach, ktoré sa mu honili hlavou proti jeho vôli. Boli však silnejšie ako jeho vôľa, zakorenené z prostredia, v ktorom bol nútený vyrásť, ktoré ho viac či menej stále obopínali, čo je však v tejto malomeštiackej republike, žiaľbohu, neprekročiteľné. Miro proste premietal a čakal na večeru. Ale čo po večeri? Opäť asi nič? Správy v televízii? Bude v nich niečo zaujímavé? Snáď. Alebo objaví v televízii nevysvetliteľnou náhodou nejaký zaujímavý film, dokument či interview. Treba dúfať. Filmy sú väčšinou nudné, na sociálne témy, alebo psychologické podľa platných dobových konvencií. Aj kvalitnejším televíziám vládne, jemne nazvané, zvláštna dramaturgia. Raz hore, raz dole: nedá sa na ich úroveň a výber spoľahnúť. Verejné televízie, ktoré by mali byť zárukou kvality, menia svoju tvár podľa zvoleného manažmentu. Moderný manažment sa snaží hlavne vypracovať moderný imidž televízie. Prvé kanály sa zmenili na komerčné televízie. O to moderným manažérom, schopným vidieť iba zisk, vždy išlo. Druhý kanál a ďalšie prídavné kanály, úplne zbytočné, ale zlepšujúce imidž televízie, sa zameriavajú na tzv. menšinového náročného diváka, teda nie na úplného nevzdelanca a hlupáka, robia svoju dramaturgiu podľa očakávaného imidžu, a teda nejde im hĺbku, ale iba o imidž: nie o poznanie, ale o spotrebu. Moderní manažéri tak vytvárajú neustále nové projekty, približujú sa ľudu, sú na tepe diania, za nové projekty získavajú každoročne uznania a ceny, zvyšujú si svoj imidž na verejnosti a predostierajú si pre seba nové možnosti v manažmente v iných lukratívnych oblastiach ekonomiky. Ďalšie pridané kanály zvyšujú rozpočty verejných televízií, pričom vysielajú toľko podstatných programov, ako keď boli iba dva kanály. Ale kto by nerozumel, tomu treba napovedať: väčší balík peňazí zvyšuje možnosti, ako si z financovania televízie a jej programov operatívne odvieť peniaze na spriatelené firmy a na zahraničné kontá.

Miro teda nevedel, či bude v televízii nudný európsky film na sociálnu tému, 128. dokument o druhej svetovej vojne, koncert vážnej hudby, cestopis alebo debata o kultúre.

– Tu Zdeno Navrátil, ozvalo sa v telefóne a hlas pokračoval: Pamätáš si, Miro, na mňa?

– Samozrejme. Kto by na teba zabudol, – odpovedal Miro žoviálne.

Zdeno Navrátil bol jeho kamarát zo študentských čias. Pracovali spolu v 90. rokoch po tzv. nežnej revolúcii na občianskych projektoch. Snažili sa podporovať tzv. progresívnych, nových, moderných občianskych politikov. Márne. Prepadli. Boli to však krásne časy: V celej republike panovala nezvyčajná demokracia a atmosféra, o ktorej sa im predtým nemohlo ani snívať. Do politiky, a tomu mladší ľudia alebo ľudia z demokratického Západu nebudú vôbec veriť, mohol vstúpiť vtedy takmer každý: záviselo to iba od jeho schopností argumentovať a presvedčovať poslucháčov, občanov a konkurentov, od ich schopnosti spontánne osloviť publikum – nebyť od prvého slova nudným a fádny, mať iskru. Nebolo to ako neskôr, dnes, ako vždy, keď vstup do politiky závisí od výšky majetku, množstva vložených peňazí – sponzorstva –, od dobrého pôvodu, od spoločenskej funkcie – v štáte, v biznise, v priemysle, v zábavnom priemysle, vo vede, od titulov pred menom a za menom, od žiarivej kariéry. Lenže z tých občianskych progresívnych nádejných politikov zo začiatku 90. rokov sa stali postupom času nosiči vody pre podnikateľov, presadzujúcich iba záujmy podnikateľov a záujmových skupín: konečne sa stali úspešnými.

– Miro, mám pre teba návrh na spoluprácu, dobre zaplatenú, – povedal Zdeno Navrátil a pokračoval: Viem, že prednášaš na fakulte. Čítal som aj niektoré tvoje články. Môj bývalý kolega z agentúry PF – New Year vrazil, že si s nimi už spolupracoval. Poznáš tú agentúru?

– Kto by ich nepoznal. Sú všade, bolo mi ctou s nimi spolupracovať na jednom výnimočnom projekte. Oni sú vo všetkom výnimoční.

– To máš pravdu.

– Ty pre nich pracuješ?

– Nie. Respektíve áno. My sme sa rozdelili, aby sme lepšie ovládli trh. Majitelia zostávajú v poslednom reťazci rôznych nastrčených firiem rovnakí, ale to ti nemusím vykladať. Pracujem teraz pre False Fake Funds and Public Pride.

– Tí sú ešte lepší. Skvelá agentúra, dokonalé PR.

– Vďaka za slová uznania. Ide o nasledovné: NHL, nie americká nadnárodná hokejová liga, kde naši hokejisti, hrdinovia, dennodenne v športových novinových rubrikách predvádzajú našim skvelým fanúšikom svoje veľké výkony, ale Nové hnutie liberálov, potrebuje vypracovať politický program do predčasných volieb. Vieš, oni majú tri-štyri myšlienky a slogany: nízke dane, reformy, privatizácia, sloboda podnikania. Sú to veľkosťou podnikatelia manažéri. Nabalili sa na importe a exporte hovadín. Ich podnikateľský duch im hovorí, že na štáte sa dá ešte nabalíť celkom dobre. Niektorí túžia byť celebritami. A chcú, samozrejme, rozkazovať väčšiemu počtu ľudí ako vo svojich firmách. Dali nám ponuky vypracovať politický program na kľúč. My už sa takými prácnyimi textami a kecamami nezaobráame. Robíme iba slogany a heslá, reklamu. Ako som čítal tvoje články, ty si nápaditý, niekedy ostrý, máš široký prehľad a potrebné vedomosti: nechcel by si vypracovať pre nich program? Podklady dodáme my.

– A čo za to?

– Desaťtisíc eur. Stačí, nie? Veď na fakulte nezarábaš milióny.

– Ako vieš?

– Je verejným tajomstvom, že na univerzitách zarábate ako chudáci. Obyčajní robotníci zarobia viac ako obyčajní vedci a pedagógovia, okrem teda dekanov a iných manažérov. To sú boháči. Možno keby si učil na viacerých fakultách, ale ty učíš asi len na jednej a funkciu nemáš.

– Presne tak. Dokedy to treba napísať? A v akom rozsahu?

– My ti dáme aké-také podklady, vodítka na jednotlivé oblasti – dane, zdravotníctvo, podnikanie, sociálne veci, školstvo a podobne. Ty ich rozpracuj, vyargumentuj, roztrhaj argumentmi opozičné návrhy a pridaj nejaké nové body, myšlienky a riešenia, čo letia vo svete, o čom sa debatuje, čo robia liberáli v zahraničí a tak. Do mesiacu to stihneš?

Miro vie, že Zdeno Navrátil má pravdu: politické programy sú prázdne slová, kecy, povinné kecy, zásterka, dobre napísané byrokratické slohové cvičenie, povinná jazda k moci: dôkazový materiál pre novinárov, pre rôznych analytikov, proste verejný imidž. Politickým programom sa majú vynulovať protiargumenty novinárov, oponentov, kritikov. Niekedy politickým programom všetci verili. Boli naivní.

– Okej.

– Výborne. A nemysli na vzletné myšlienky, nenamýšľaj si. Naša agentúra dodáva vyargumentovaný program, pôsobivé a chytľavé heslá a slogany. Prednesy programov a hesiel, herecké výkony sú už na politikoch. Nehovoriac o ostatných dôležitých veciach v politike, vlastne tých najpodstatnejších: intrigách, dezinformáciách, ohováraní, vydieraní. V tom sú politici majstri. Preto sú elitou národa. O tom, čo a ako rozhodnú na ústrednom výbore, generálnej rade, predsedníctve strany či ako nazývajú úzke mocenské centrá jednotlivé strany. Dobré vieš, že názov politická strana je eufemizmus. Nové a menšie strany sú eseročky a väčšie, zavedené, tradičné strany sú akciovky s anonymnými akcionármi, ale s akciami na doručiteľa.

– Podklady mi nejaké pošleš?

– Všetko je na tebe. NHL je skvelý názov. Ľudia ho baštia. Tú stranu musíme dostať do parlamentu a aj do vlády. Potenciál má. Musíš ale prísť k nám do agentúry podpísať zmluvu. Pripravím ti ju a keby som tu nebol, zmluva bude u sekretárky. Dostaneš zároveň podklady. Ak by boli v zmluve nejaké nezrovnalosti, obráť sa na mňa. Vieš, kde sídlime?

– Nie.

– V novom administratívnom biznis centre na brehu Dunaja. Je tam viac budov. Nebudem ti vysvetľovať, ktorá to je. Vojdi do jednej a opýtaj sa na PF, False Fake Funds and Public Pride. Nás všade poznajú. Sme známa a obľúbená značka.

Na druhý deň mal Miro pripravenú zmluvu. Zašiel do PR agentúry. V spleti nových budov, ktoré vyrástli v poslednej dekáde ako huby po daždi po celej metropole bez akéhokoľvek estetického vkusu a architektonickej nápaditosti, sa nevyznal, ale skutočne False Fake Funds and Public Pride všade poznali. Manažér Zdeno Navrátil musel, žiaľbohu, neodkladne, ako to už u vysokých manažérov býva zvykom, odísť na dôležité obchodné jednanie. A vedzte, že v tomto prípade Zdeno Navrátil nešiel ani hrať golf, ani tenis, ani za svojou milenkou. Išiel riešiť nepodložené obvinenie v reťazci MIKI, že ich párky a mäso nie sú zelené, skazené a ani ohlodané hlodavcami, ale že to len v jednom obchode reťazca príslušný pracovník pochybil, že vlastne ani on nie, ale jeho zástupca, pretože zodpovedný manažér bol chorý. Zároveň doriešil novú reklamu na nové báječné čokoládové tyčinky, výživné a chutné zvlášť pre deti, s množstvom pridaných vitamínov a minerálnych látok nevyhnutných pre zdravý rast a vývoj každého dieťaťa, kvôli ktorým sa oplatí už dnes ísť nakupovať do obchodného centra MIKI. Zmluvu dala Mirovi na podpis sekretárka, pretože Zdenov zástupca išiel práve s ďalšími tromi pracovníkmi behať popri Dunaji. Zúčastňujú sa na projekte „Beh pre manažérov a moderné tímy“. Výťažok z projektu pôjde na charitatívne účely. Manažéri proste idú s duchom doby. Miro si všimol, že v agentúre sa nachádzajú aj odložené bicykle a sprchové kúty. Takže v agentúre nielen behajú, ale jazdia do práce na bicykli, čím neznečisťujú vzduch kyslíčnikom uhličitým, ale radšej sa každé ráno navyše osprchujú v práci a minú kvantá teplej a studenej vody. Nebudú predsa dochádzať do práce MHD, premávajúcej

nezávisle od počtu ľudí každý deň. Zašpinili by si totiž svoje značkové oblečenie. Dolu v garáži majú pritom zaparkované svoje milované auto v cene nie pod dvadsaťtisíc eur.

Do písania programu pre nové hnutie liberálov sa pustil Miro obratom. Postáhoval si z internetu staršie programy liberálnych strán. Tie na škodu nás všetkých už, žiaľ, zanikli: podľahli v neúprosnej konkurencii – ktorú tak zbožňujú –, iným politickým stranám, avšak s dobrým pocitom aktérov týchto strán, pretože viacerí aktéri z manažmentov týchto zaniknutých strán, ktoré boli aspoň v parlamente, dokázali blahodarne rozmnožiť svoje majetky, získať nové kontakty, založiť si nové prosperujúce firmy, iniciovať nové aktivity a projekty, z ktorých neprídu finančne nakrátko. O korupcii nepíšem, pretože tomuto druhu aktivity sa hovorí všeobecne podnikateľská aktivita so sídlom v zahraničí, najlepšie v slnečnom Karibiku. Keby bol pre niekoho bezpečný Karibik ďaleko, postačí aj Cyprus, Švajčiarsko, Luxembursko, Londýn či blízka Viedeň. Miro postupne prešiel programy liberálnych strán v Británii, Dánsku, Holandsku, v Nemecku a vo Francúzsku. Nasadol tak na nové myšlienkové vlny a načerpal nové podnety do svojho uvažovania pri tvorbe programu. Pretože dánsky a holandsky nevedel, a z ostatných jazykov sa mu nechcelo prekladať dlhé a nudné litánie, dal si ich programy preložiť do google prekladača. Ten prekladá z každého jazyka (dánčiny, holandčiny, nemčiny) do slovenčiny cez angličtinu, takže výsledný preklad je zlý, nečitateľný, prekrútený, skomolený, že už nikto nezistí, čo bol pôvodný text. Skvelá vec! Z prevzatých zahraničných skomolených programov si Miro vybral nevyhnutné a obohacujúce pasáže, prepísal ich a vznikol nejaký nový politický palimpsest. Usporiadal text podľa oblastí – dane, sociálne veci, verejné financie, zdravotníctvo, školstvo, vytlačil si text a začal ho implementovať do domácich podkladov. Začal tak vznikať nový, originálny text.

Premrhaná šanca stať sa hrdinom

Nemuselo to byť, ako to je. Aj Miro sa mohol stať politikom. Nie teraz, ale dávno. Teraz je už len bezvýznamným spoločenským vedcom a známym občasným publicistom s príliš otvorenými názormi, odrádzajúcimi od zapojenia sa do budovania personálno-finančných vzťahov vyžadujúcich osobnú dôveru, s relatívne nízkym platom, slabým postavením na fakulte, bez funkcie, bez dôležitých kontaktov, s mizerným osobným majetkom – ďaleko za lepším priemerom meštiakov, nieto bohatých podnikateľov manažérov, oligarchov určujúcich beh spoločnosti, dávajúcich tvár súčasnej politike.

Politikom sa mohol stať v polovici deväťdesiatych rokov dvadsiateho storočia, keď bola spoločnosť rozdelená na prívržencov charizmatického vodcu so špecifickým chápaním demokracie a prívržencov modernej demokratickej opozície hlásajúcej slobodu a demokraciu. Neskôr sa vyklúlo, že pod slobodou a demokraciou rozumeli hlavne privatizáciu všetkého možného od veľkých priemyselných podnikov cez verejné podniky – napr. mestské vodovody – až po sociálnu sieť, zdravotníctvo a školstvo. Sloboda pre nich znamenala odňatie sociálnych práv obyčajným občanom. Zdôrazňujem obyčajným občanom, pretože ako každý z vás vie, manažéri vo svojich špecifických zmluvách, naopak, posilňovali svoje sociálne, dôchodkové a zdravotné zabezpečenie. Niet divu, že rozsah zabezpečený zmluvami pre manažérov bol väčší, ako bolo štandardom za doby vlády komunistickej strany tzv. reálneho socializmu. Vtedy sa nikomu o zlatých padákoch zabezpečujúcich pohodlný život v nezamestnanosti až do konca života ani nesnívalo. Súčasní manažéri boli vtedy komunistami, dnes sú to konzervatívci a liberáli.

Doba po páde komunistického bloku a rozpade sovietskeho bloku, označovaná ako doba postkomunizmu,

bola doba naivity; doba veľkých očakávaní; doba ilúzií o západnej liberálnej demokracii a trhovom kapitalizme; doba boja za demokraciu resp. boja proti autoritatívnemu charizmatickému vládcovi, ktorý valcoval všetko, čo mu prišlo do cesty; doba dobrovoľnej manipulácie vo verejnom rozhlase a televízii; doba hádok priateľov na politické témy a o skutočných nepriateľoch v zmysle, kto to myslí dobre a kto zle s nami; a v neposlednom rade to bola doba veľkého rozkrádania verejného majetku, tzv. tunelovania, eufemisticky označovaného ako privatizácia.

Vláda aj opozícia boli za aj proti privatizácii zároveň. Tento protichodný prístup a logický nezmysel má jednoduché vysvetlenie: každá strana bola za inú metódu privatizácie; na jednej sa mohli nabaliť reprezentanti vlády, na druhej reprezentanti opozície. Nakoniec, ako to už býva zvykom, sa politické strany vystriedali pri moci a dostatočne si ukojili svoje chůtky.

Lenže Miro bol tiež, ako mnoho iných, prívržencom privatizácie. Jeho mladý mozog bez skúsenosti ho viedol k presvedčeniu, že súkromné vlastníctvo je skvelá vec pre rozvoj spoločnosti, že súkromný vlastník dokáže lepšie a efektívnejšie spravovať akýkoľvek majetok. Tiež si myslel, že privatizovať budú občania, že budú spoločne spravovať podniky, že zamestnanci, ale aj občania s akciami podnikov – ako učitelia alebo lekári – budú rozhodovať o spravovaní a rozvoji podnikov.

Kde našli ľudia na privatizáciu peniaze, keď za tzv. reálneho socializmu panovalo rovnosť aj v príjmoch obyvateľstva? Kde nabrali niektorí peniaze, keď podniky stáli miliardy korún a oni mohli za život nasporiť len tisíce korún? Riešenie bolo opäť jednoduché: Najprv sa privatizovali v tzv. malej privatizácii mäsiarstva, predajne a obchody, pekárne, autoservisy, reštaurácie, rôzne malé výrobné prevádzky. Tie boli za milióny a ľudia mali tisíce. Nie ale všetci: Po prvé obchodníci, ktorí predávali v socializme nedostatkový tovar ako mäso alebo ovocie. Po druhé ľudia, ktorí pracovali v reštauráciách a hote-

loch; hlavne čašníci dostávali tringelty. Po tretie ľudia, ktorí pracovali v zahraničnom obchode, obchodovali a pracovali v zahraničí, si našetrili z diét a tesne po páde režimu začali predávať stroje a iné výrobky cez vlastné firmy, rýchlo zbohatli. Po štvrté umelci v zábavnom priemysle. Po piate zlodeji a podvodníci, ktorí kšeftovali so zakázaným tovarom. Mali tisíce a privatizovali sa milióny, ale dražobnou metódou. Jednotliví kupujúci sa medzi sebou dohodli a cenu dokázali efektívne znížiť na minimum. Keď im peniaze chýbali, za úplatok dokázali získať úver z banky. Ručili privatizovaným majetkom. Na tejto prvej vlne niektorí zbohatli. Iní zbohatli napríklad na tom, že začali dovážať počítače z Číny. Vznikli tak prví kapitalisti. Mali milióny, ale nemali miliardy.

Druhá vlna privatizácie spočívala v tom, že celý, takmer celý majetok podnikov, okrem časti pre reštituentov, sa rozpredá všetkým občanom cez kupóny – bude na ňom, akcie ktorých podnikov si za kupóny kúpi. Skutočná cena podnikov sa mala stanoviť v niekoľkých kolách nákupu a predaja na celoštátnej burze. Nieкто dostane za kupóny v hodnote desaťtisíc korún sto akcií v nízkej hodnote, nieкто tri akcie vo vysokej hodnote. Risk je zisk.

Čo nikto netušil, vláda a parlament schválili podvodný a zradný zákon, z ktorého vyplynulo, že kupóny môžu od občanov neobmedzene – všetci sa domnievali, že obmedzene – odkupovať investičné fondy. Tie vlastnili tí, ktorí mali milióny, a za istú sumu im občania zverili svoje kupóny. Občania nemuseli riskovať straty nákupom zlých, neperspektívnych podnikov. Tak tí, ktorí mali milióny, sa dostali za bagatel k miliardám. Podniky im ale celé nepatrili, iba ich ovládali valné zhromaždenia. Čo urobili? Prosperujúce časti podniku odklonili na vlastné sprostredkovateľské firmy, cez ktoré obchodovali. Podnik nechali skrachovať. Ľudí poprepúšťali a majetok rozpredali. Veriteľmi boli ich sprostredkovateľské firmy. Pokiaľ sa tak nestalo, neskôr podnik predali

zahraničnému koncernu. Lenže nie každému sa dostalo. Prebehla ešte jedna vlna tejto podvodnej privatizácie. V nej už štát priamo ľuďom vyplatil desaťtisíc za kupóny a majetok podnikov privatizovali hlavne manažmenty podnikov – bývali komunisti –, a nie už lúza v podobe občanov, a potom tí, ktorí mali už miliardy. Manažmenty podnikov museli osloviť politikov a zobrať ich spolu do privatizácie, alebo zo sprivatizovaného majetku odvieť peniaze ako úplatok do kás politických strán. Manažéri socialistických podnikov mali milióny, a nie miliardy. Žiadny problém, štátne banky im na privatizáciu požičali – za úplatu alebo priamy podiel bankárov na privatizácii. Splatili úvery? Čiastočne, ak sa dostali k podnikom, rozpredali ich majetok a z toho splatili malú časť úverov. Zostatok zaplatili v stovkách miliárd občania z daní. Nikto neprotestoval? Z politikov vlády ani opozície nikto. Medzitým sa vládni a opoziční politici vystriedali pri moci, privatizáciu si vzájomne potvrdili, i keď sa na verejnosti hádali, obviňovali a vzájomne sa vyhrážali: svoj podiel dostali obidve strany. Všetky politické strany mali finančné prostriedky na ďalšie voľby.

To ale mladý neskúsený mozog, ako bol ten Mirov, nemohol tušiť. Nemohol tušiť, ako sa robí realpolitik, nevedel, čo sú to podvody, o všetkom dovedy iba počul alebo čítal, nemal skúsenosti a veril ideám, sľubom a ideálom.

To bola doba postkomunizmu. Občania sa stali ešte bezmocnejšími než za doby vlády totalitnej komunistickej strany. V novej dobe mohli občania, na rozdiel od doby vlády komunistickej strany, protestovať, slobodne nadávať, zhromažďovať sa, hromziť, demonštrovať, ale nezmohli nič a nič nezmenili. Nič sa nezmenilo, nič sa neudialo: politici a oligarchovia si robili, čo sa im zachcelo. Jediná vec sa zmenila: propaganda. Stará propaganda bola plná starých, ošúchaných, nesplniteľných, skostnatých, duševne nemotorných, donucovacích hesiel a lákadiel. Nová propaganda bola živá, svieža, plná žiarivých farieb, hesiel plných nádeje a lákavých sľubov.

Čo sa zmenilo v spoločnosti? Za vlády totalitnej komunistickkej strany si občania nemohli nič dovoliť, ale pred sebou mali nádej, že totalitný režim raz padne. Za vlády liberálnej demokracie a trhového kapitalizmu bez prívlastkov si občania mohli dovoliť protestovať, demonštrovať, hromziť, nadávať, slobodne písať, ale rovnako ako predtým si nepomohli a stratili akúkoľvek nádej, že sa niečo zmení. Vedeli, že nový režim nepadne, že noví krutí vládcovia budú ešte nehumánnejší. Obidva režimy mali tri veci spoločné: oslava a propaganda športu, primitívnej zábavy a konzumu. Zhodli sa na najnižšom spoločnom menovateli.

Tí prví, ktorí privatizovali za nedemokratickej vlády charizmatického vodcu, získali svojím obratom punc moderných podnikateľov, biznismenov a manažérov, a tí druhí získali zase finančné prostriedky do svojich strán, na svoje súkromné účty, príležitosť nahrabať si, čo zostalo. A tak boli nakoniec všetci šťastní a spokojní. A v politickom tábore, kde mal Miro šancu, formujúcom sa z bývalých odporcov komunistického režimu, čo sa prejavovalo ako u veľkej časti občanov iba nadávaním vo svojich domácnostiach a v krčme, a kde veľa z nich bolo práve z tej zločinnej komunistickkej strany, ľahko zabudli na boj za demokraciu, slobodu, ľudské práva, česť, morálku a etiku. Niet ani divu, že práve oni diabla v podobe charizmatického nedemokratického vodcu priviedli do politiky. Charizmatiký vodca so špecifickým chápaním demokracie nakoniec stratil podporu voličov, bývalí jeho stúpenci, ako už býva zvykom, keď videli oslabené monštrum a bývalého priateľa, tak si do neho s chuťou kopli, našli dôvody sa od neho dištancovať, veď im už v budúcnosti nemôže nič pozitívne priniesť. Verejne sa kajali za svoje zlyhanie – kto pre balík peňazí nezahral lacnú komédiu – a verejne sa prihlásili k budovaniu a ochrane demokracie a slobody, čo znamenalo privatizovať a manipulovať. Mnohí spoločne založili spoločné eseročky na rôzne spoločné prospešné projekty a nadviazali tak trvalé priateľstvá.

V tom čase mal Miro možnosť spolupracovať, vstúpiť a tiež urobiť kariéru v jednej strane zloženej z naivných idealistov a strategických podvodníkov zároveň. Tí ľudia mali v sebe zakódovanú aj vieru v panenské ideály, o ktorých v reálnom svete nič nevedeli, iba počuli a čítali, že v západnej spoločnosti skvele fungujú a porazili komunizmus, čo bol hlúpy výmysel a riadená lož, a mali aj zakódovanú víziu, že oni sami budú nositeľmi moci, vládcami majetkov, rozhodcami v spoločnosti. Stačí iba čakať a zobrať finančné dotácie zo zahraničia. Miro, samozrejme, takto nerozmýšľal a jeho dôvod, prečo sa vzdal perspektívnej kariéry a potenciálneho zbohatnutia, bol tiež veľmi naivný na človeka ako takého. Povedal si, že tí ľudia v strednom a staršom veku majú skúsenosti a vzdelanie a práve oni by mali riadiť spoločnosť. Samozrejme, takto nerozmýšľala takmer žiadny mladý človek a mnohí Mirovi rovesníci vyčkali, urobili kariéru a získali majetky práve cez tento politický prúd, ktorý sa dostal neskôr k moci a naň napojení občania si nahrabali vytúžené majetky. Miro ešte celkom nechápal životné múdrosť: „Keď dávajú, tak ber.“ a „Kto skôr príde, ten skôr melie.“ Zbohatnúť, dôjsť k majetkom sa dá iba v turbulentných dobách, pokiaľ človek neobjaví nejakú neznámu prkotinu – v týchto časoch v oblasti informačných technológií –, po ktorej sa v spoločnosti zbehne všeobecný ošial más konzumentov, ochotných nakupovať prkotinu za každú cenu, na úkor čohokoľvek, s puncom kráčať s duchom doby, byť stále moderný a vpredu. Takéto turbulentné doby sa vytvárajú iba počas revolúcií, zmeny moci, štátnych a mocenských prevratov, vo a po vojnách. Sú to jedinečné príležitosti, ale to Miro nemohol tušiť. Dejiny chápal z kníh ako idealistický chod príčin a následkov, ktorý niekam smeruje, ako niečo dopredu dané, ako niečo predvídateľné. Využitie turbulentné doby dokážu iba ľudia skúsení a so strategickým myslením, a, samozrejme, s pestrými konexiami a kontaktmi, schopnými robiť služby a protislužby. Takéto turbulentné doby

sa vyskytnú málokedy raz za generáciu. Miro si povedal, že je mladý, musí ešte načerpávať vedomosti, obohatiť sa skúsenosťami, skúsiť, ako veci fungujú v praxi, umazať sa životom – a potom príde ako takmer dokonalý človek pripravený ovládnuť politický život. Realita bola taká, že mu nikto nepodal ruku a neponúkol možnosť ísť do politiky, nikto nebol na neho zvedavý, bohatí ľudia a ľudia s funkciami ním značne opovrhovali: Kto je to? Kolko zarába? Má nejakú firmu? Vedec? Vysokoškolský učiteľ? Taký chudák! Čo chce? Nech zalezie do diery!

Čo by sa zmenilo, ak by ponuku vstupu do politiky v mladom veku Miro prijal? Bol by politikom? Poslancom? Ministrom? Diplomatom? Vodcom národa? Nahrabal by si majetok za tie roky a mohol by si do konca života užívať pokoj a venovať sa svojim záľubám? A čo ďalej? Alebo ani na tie méty by nedosiahol? Rôzni iní politici, jeho spolustraníci, konkurenti, by prevzali jeho myšlienky, názory a riešenia, prijali za svoje a sami s nimi vystupovali, presvedčovali občanov, získali hlasy a sami sa ujali moci? Miro by zostal na vedľajšej koľaji. Ktovie, či by s ním chceli iní politici aj v jeho vlastnej strane spolupracovať a podporovať ho. Čo keby mal odpor k nejakým štandardným prejavom politickej praxe, ktoré si každý vie predstaviť, a kto nie, tomu napoviem, že sa týkajú najmä finančných záležitostí na vlastné konto za protislužby alebo ničenie svojich priateľov, ktorí sa už nehodia do ďalšieho boja? Založil by si vlastnú stranu? Kde by vzal na ňu peniaze? Ak by aj peniaze získal, nemusel by sa investorom zaviazovať a nebol by tam, kde nechcel byť? Alebo by skončil tam, kde sa nachádzal po väčšinu života: o politike a ekonomike by učil na univerzite a o problémoch, riešeniach, analýzach stavu by písal do rôznych periodík. A jeho popularita, popularita jeho videnia vecí a názorov na fakulte medzi študentmi a medzi čitateľmi je taká istá, ako by bola medzi voličmi v politike. Homopoliticus ako homopoliticus? Alebo nie?

Byť politikom je niečo iné: je to prestíž; je to vrchol spoločenského rebríčka naprieč všetkými možnými profesiami a úrovňami bohatstva; zahŕňa prienik všetkých možných vedomostí, schopností a inteligencie; je to pocit, že človek je na tepe dejín, že rozhoduje o vývoji spoločnosti, že točí kormidlom dejín; ale je to aj nutnosť žiť kolektívnym životom a neustále komunikovať; žiť neustále vo vzťahoch, v dynamických medziludských vzťahoch aj s ľuďmi, ktorí sú človeku cudzí, riešiť a riadiť tie vzťahy; je to nutnosť prijímať neustále rozhodnutia, aj keď sa žiadne rozhodnutie neponúka; dať v šanc súkromný život verejnosti; byť neustále pod drobnohľadom verejnosti; nechať si prepierať vlastnú minulosť a súkromné záležitosti kýmkoľvek; reagovať na ohovárania a brániť sa. Kto by nechcel byť politikom? Kto by nechcel riadiť veci a ľudí? Kto by nechcel byť slávny? Kto by nechcel zažívať uznanie svojho okolia? Kto by nechcel byť najlepší medzi priemernými? Ale môže byť politikom aj jedinec bez osobných priemerných daností? Prijala by ho verejnosť? Mal Miro na to byť politikom? Bol by schopný byť politikom, úspešným politikom? Nerobí po celý život to, na čo má? Nie je vlastne takým skrytým politikom, čo mu náramne vyhovuje?